

Økonomi ved racegodkendelse

Det har på intet tidspunkt været meningen, at foreningen skulle tjene penge på, at medlemmerne får racegodkendt deres får. Det har fra starten været planen, at det skulle være så omkostningsfrit for medlemmerne som muligt. Derfor har bestyrelsen valgt at anbefale Generalforsamlingen at bibeholde vores meget lave kontingent i stedet for at skrue priserne op. Alternativt skulle foreningen hæve alle medlemmers kontingent for at afholde alle udgifter i forbindelse med racegodkendelser.

Seges startede med at meddele, at de ville have den alm timepris for at flytte dyrene fra den ene race til den anden. Det var for bestyrelsen for usikkert et beløb (og dyrt ca 87,50 kr pr 15 min) og vi bad derfor om et beløb pr dyr, der flyttes. Dette blev aftalt til 30 kr pr dyr. Vi opkræver 20 kr pr dyr, der godkendes. Derved hæfter foreningen for 33,3% af regningen. Endvidere har Bestyrelsen besluttet, at medlemmer af foreningen får betalt kørsel og opstartsgebyr. Det vil sige, at Foreningen betaler for den kørsel som Racegodkendelsesdommerne har samt evt bro-udlæg. Så man kan ikke sige, at det er en overskudsforretning for Foreningen. En lille del af pengene kommer ind på de dyr, som ikke godkendes og de penge ryger så ind som dækning af de store udgifter Foreningen afholder i forbindelse med kørsel og registrering i Seges. Der er ingen i Bestyrelsen eller Racegodkendelsesdommerne, der modtager penge for al den tid de bruger på racegodkendelser, kørsel eller administration i forbindelse med racegodkendelser.

Foreningsvedtægter og krydsningsdyr.

I foreningens vedtægter står der som et af de første punkter, at foreningen arbejder for at bibeholde racerne jfv de norske standarder. Dette er vedtaget af Generalforsamlingen 2016 - altså af medlemmerne. Da arbejdet med opdeling af racen gik i gang, var det på baggrund af den viden vi fik fra Norge om, at de Spælsau vi havde i Danmark var krydsningsdyr af de to racer Farvet Spæl og Gammal Norsk Spælsau i Norge. Da det blev klart, gik bestyrelsen i gang med at arbejde for en opdeling af de to racer, så vi igen kunne have racerene dyr i stedet for krydsningsdyr. Der har også været på tale, om vi i stedet skulle lave en race, der hed f.eks Dansk Spælsau, men det ville gå stik imod vores foreningsvedtægter.

Så man kan faktisk sige, at alle de Spælsau vi har registreret som Spælsau i Seges er krydsningsdyr. Det nye ligger i, at Bestyrelsen arbejder for at få de rigtige dyr i de rigtige kategorier. Så hvis man ikke foretager sig noget i forbindelse med racegodkendelse af spælsau ender man med krydsningsdyr, men det har de i princippet været siden man blandede dem tilbage i 80'erne.

Hvor finder man mere information

I forbindelse med, at man vælger at avle, så skal man sætte sig ind i at finde de rette moderdyr, men det er som i al avl vigtigt at finde den rette vædder, da han spreder hans gener hurtigere end fårene gør. I forbindelse med, at man skal finde vædder, skal man også gøre sig nogle tanker om, hvilke krav man har til vædderen i forhold til sine moderdyr. Når man går i gang med at undersøge, hvad man gerne vil tilføje til sin besætning, så er det en god ide at sætte sig ind i racestandarten og typebeskrivelsen for dyret. Den samme omhu man viser for at finde den rette vædder, bør man bruge i at sætte sig ind i krav og ændringer i racebeskrivelsen. Derfor opfordre Bestyrelsen på det kraftigste til, at man læser og følger med i de evt. ændringer, der er i racebeskrivelsen eller typebeskrivelsen. Da man ellers hurtigt kan blive "hjemme blind"

og har svært ved at se fejl eller mangler ved egne dyr. Det er derfor en god ide at tale med andre avlere og se andre dyr end sine egne eller naboens. I disse COVID-19 tider kan det være svært og derfor er det endnu mere vigtigt at holde sig opdateret via Spælsau Nyt eller de racebeskrivelser man finde på hjemmesiden.

I forbindelse med avlsarbejde må vi antage, at avleren selv er opsøgende i nye informationer, så som typebeskrivelser kan ændres med tiden og dem, der er interesserede avlere vil i denne forbindelse få oplysninger om disse nye tiltag. Det vil ikke påvirke dem, der ikke enkeltdyrs registreret.

Kvalitet og racegodkendelse

Racegodkendelse af får som Farvet Spæl og som Gammal Norsk Spælsau har helt fra starten været en opdeling af krydsningsdyr til den race de mest ligner. Der vil mange år frem stadig være Farvet Spæl, som laver hovedsageligt GNS og omvendt. Racerne har været avlet og krydset i snart 40 år, så det er ikke realistisk at tro, at man med et trylleslag kan dele dem igen. Dog er de første skridt taget og al begyndelse er svær. Derfor kræver det også et kritisk øje hos den enkelte avler, der avler racegodkendte individer, som har et ansvar for at sortere og udsætte de individer, som ikke møder racekravene. Så racegodkendelse er altså ikke det samme som en kvalitetsbedømmelse af et dyr. Der kan dog være forskellige opmærksomhedspunkter (f.eks. bipatter, lange haler, uld på testiklerne), der er spændende for den fortsatte avl og derfor kan der veksle i observationspunkter. Disse observationer har dog ingen betydning for godkendelsen eller for kvaliteten af dyret.

Bipatter er en ekstra kvalitet bedømmelse og havde intet med racegodkendelsen af gøre og det er ikke et kriterie dyrene bliver bedømt på. Vi ville i foreningen gerne blive klogere på problematikken med bipatter og derfor kan vi lave et notits om dette.

Det er den Norske Raceforening for Gammal Norsk Spælsau, som har uddannet de fleste af de racegodkendelsesdommere, som kommer ud i besætningerne. Det har fra starten været de norske regler og bedømmelser vi har lænet os op af. Bedømmelserne af Farvet Spæl er på baggrund af de sparsomme oplysninger vi har kunne få fra Norge om denne race, samt sammenligninger mellem de to racer ved flere lejligheder, samt vejledning fra nordmænd med erfaring i begge racer.

I Norge er der fra 2012 - 2019 godkendt 10.000 GNS. Dog er der gennem årene kommet løbende ændringer til standarden. Ikke alle rettelser er kommet lige hurtigt videre til vores danske racegodkendelsesdommere. De danske racegodkendelsesdommere har været på genopfriskningskursus hvert 2. år som et krav fra den norske forening. Men meget kan ske på 2 år og derfor har der løbende været krav, som er blevet strammet og andre er blevet formindsket en anelse.

De har i Norge strammet op på blandt andet halelængderne og øre mål. Vi er underlagt Norges regler og derfor måtte vi møde disse nye kriterier.

Kommende avl

Hvis man står med en besætning af Spælsau og er usikker på, hvilken race de hører til, kan man tage den helt med ro. Det er alle sammen krydsningsdyr og de vil have kendetegn fra begge racer. Det vigtigste er, at man ikke bare slagter og kasserer, fordi de ikke passer i én bestemt kategori/race. Genpuljen er vigtig i al avl og vi skal avle på de bedste dyr. Så man skal slå koldt vand i blodet og vide, at Rom ikke blev bygget på

én dag. Man starter med læse typebeskrivelser for begge racer samtidig med, at man kigger grundigt på sine avlsdyr.

Bestyrelsen har udarbejdet en typebeskrivelse for Gammal Norsk Spælsau (kopi af den norske) samt en typebeskrivelse af Farvet Spæl. Endvidere er der lavet en beskrivelse af forskellen på de to racer. Her kan man se hvilke kendetegn, som tilhører hvilken race og ud fra dette få en ide om, hvilken race man har mest af.

Man kan stadig bruge ikke racegodkendte dyr i avlen, for at forbedre og sørger for en større genpulje. Fremadrettet kan man få godkendt de lam, der efter dyret lever op til kravet kan blive racegodkendt. Vi skal sørge for, at det er de rigtige dyr, der bliver puttet i de respektive kasser, der følger kravene, fordi vi ikke kan gøre krav på, at lammene skal racegodkendes, da dette ikke passe med måden Seges kan flytte dyrene på.

Har man et ønske om at avle FS eller GNS skal man så gå efter at avle de dyr, som ligner de respektive racer mest. Det betyder, at man starter med et mål ad gangen. Har man dyr med fx for lange hoveder og store øre, skal man lede efter en vædder, som bestemt ikke har disse fejl og gerne så mange af de kriterier som man gerne vil have. Næste år kan det være man beholder gimmerlam, som er bedre end mødrene og se hvordan de udvikler sig. Så løber man dem med en vædder, som besidder alle eller andre vigtige kriterier for at flytte sin avl den vej man gerne vil. Det er det man kalder avlsarbejde. Her må man ikke lade sig forblinde af farver, nærhed og nuttethed, som for mange er førstevalget.

Målet med raceopdelingen

For det første er det helt klart for at imødekomme Foreningens Vedtægter og bibeholde racerne som de er i deres hjemland. Derfor er en opdeling en nødvendighed og et krav i forhold til Generalforsamlingens ønsker.

Ved opdeling af de to racer bliver det også lettere for den enkelte avler at finde nye avlsdyr, der passer ind i deres ønsker og mål for egen avl.

De, der udstiller ved dyrskuer, vil have hver deres kategori så GNS og FS skal ikke længere sammenlignes og vurderes på de samme kriterier. Dette bør gøre bedømmelserne mere retfærdige og racetypiske.

Kvaliteten af dyrene bør blive bedre i både formål, uld, skind og kød. Det vil gøre det nemmere for avleren at lave et bedre produkt og ligeledes bedre kunne nå de ønskede individuelle mål.

Økonomien i de små fårebesætninger har aldrig været en overskudsforretning, men det er et mål, at dem, der satser på at avle racegodkendte dyr med fokus på kvalitet, nemmere vil kunne lave dyr med de kvaliteter de ønsker. Det være sig skind, kød, avlsdyr eller uld. Dermed bør prisen på racegodkendte moderdyr og væddere også være højere end prisen på krydsningsdyr.